

“ประเมินผลโครงการพานักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 4 ศึกษาดูงานโรงพยาบาลชุมชนศิษย์เก่าแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่มีผลงานดีเด่น”

นฤมล สีนสุพรรณ*

ชลอ อินทรขาว*

กมลศิลป์ ชาดา*

ปัตพงษ์ เกษสมบูรณ์*

พิสิษฐ์ โจทยกิจ*

ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Evaluation of the Apprenticeship Project for the 4th year Medical Students at the Community Hospitals administered by the KKU Medical school Alumni.

Narumon Sinsupan*, Chalor Intarakhao*, Kamonsin Chata*, Pattapong Kessomboon*, Pisit Jodking*.

**Community Medicine Department. Faculty of Medicine, Khon Kaen University.*

In 1990 a study tour for medical students to eight community hospitals where the medical alumni of Khon Kaen University are selected the “Annual Outstanding Physicians”

This program had the following objectives:

1. To make the students familiar with the work environment, especially planning and administration of primary health care services and social medicine.
2. To give the students a good model for developing their work in the future.
3. To provide learning opportunities through the use of instructional media for the students who have never had a chance to see the real life situation.
4. To let the students learn about the work of the outstanding alumni doctors in the community hospitals and promote the reputation of Khon Kaen University.

Evaluation by the students showed that the directors of the community hospitals and the faculty lecturers have provided the learning experiences successfully and nearly met the set objective. The students experienced the real situation, especially in the areas of hospital administration and administration of primary health care programs and social

medicine. Nevertheless, in terms of the structure of planning, the students did not gain enough knowledge and experience. The students did, however, learned a very good pattern from the senior medical professionals for developing their future careers. A video recording was prepared to teach ethics to the second-year medical students and for students who did not join the tour group. Also, this video recording can be used to encourage the alumni of the faculty of Medicine of Khon Kaen University to set good examples for students and younger doctors. This project is still stimulating all the personnel involved in the community hospitals to be alert and active in their routine jobs, which will effect better service for all the patients who are in need of medical care.

บทคัดย่อ

การพานักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 4 ศึกษาดูงานโรงพยาบาลชุมชนศิษย์เก่าแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่มีผลงานดีเด่น ในปีการศึกษา ๒๕๓๓ นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ให้นักศึกษาได้เห็นสภาพการทำงานตามความเป็นจริงทั้งด้านการวางแผนงาน การบริหารงาน การสาธารณสุขมูลฐาน เวชศาสตร์สังคม และด้านอื่น ๆ ในโรงพยาบาลชุมชน
2. ให้นักศึกษาได้เห็นแบบอย่างที่ดีอันจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้นในอนาคตต่อไป
3. เป็นสื่อในการศึกษาสำหรับนักศึกษาที่ไม่มีโอกาสไปศึกษาดูงาน ณ สถานที่นั้น
4. ใช้เป็นหลักฐานสำหรับเสนอผลงานแพทย์ดีเด่นเพื่อเผยแพร่ชื่อเสียงแก่สถาบัน

จากการประเมินผลทั้งด้านนักศึกษา ผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชน 8 แห่งที่พานักศึกษาไปดูงาน และอาจารย์ที่มีส่วนร่วมในการพานักศึกษาดูงานพบว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เกือบทุกประการ นักศึกษาได้เห็นสภาพการทำงานตามสภาพที่เป็นจริง โดยเฉพาะด้านการบริหารงาน, งานสาธารณสุขมูลฐาน และเวชศาสตร์สังคม ส่วนเรื่องกรอบแนวความคิดในการวางแผนงานไม่ค่อยได้รับ นักศึกษาได้เห็นแบบอย่างอันดีงามจากรุ่นพี่ สามารถเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและพัฒนางานในอนาคตได้ มีการถ่าย

ทำวิดีโอเป็นเรื่องราวได้นำมาใช้เป็นสื่อการสอนเรื่องจริยธรรมสำหรับนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 2 และให้นักศึกษากลุ่มที่ไม่มีโอกาสไปได้ศึกษา รวมทั้งยังมีโอกาสได้ส่งไปเป็นหลักฐานเพื่อเสนอผลงานแพทย์ดีเด่นให้แก่ศิษย์เก่าเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้โครงการนี้ยังมีส่วนช่วยกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลชุมชนแต่ละแห่งตื่นตัวมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานอันเป็นผลดีแก่ประชาชนผู้มารับบริการ

บทนำ

ปัจจุบันศิษย์เก่าคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ไปปฏิบัติงานตามโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดต่าง ๆ โดยเฉพาะทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคอื่น และศิษย์เก่าจำนวนมากเป็นผู้อำนวยการมีผลงานดีเด่นเป็นที่น่าสนใจ

การเรียนวิชาเวชศาสตร์ชุมชน 4 ซึ่งประกอบด้วย หัวข้อวิชาเวชศาสตร์สังคม, การสาธารณสุขมูลฐาน, การวางแผนงาน, หลักการบริหาร และการให้สุศึกษาในโรงพยาบาลชุมชนเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากสภาพความเป็นจริง โดยเฉพาะการได้เห็นแบบอย่างที่ดีจากรุ่นพี่นับว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก เพื่อนักศึกษาจะได้นำแบบอย่างไปใช้และพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้นในอนาคตต่อไป

ดังนั้นทางภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชนจึงมีนโยบายที่จะพานักศึกษาดังกล่าวซึ่งแบ่งกลุ่มหมุนเวียนทีละ

กลุ่มรวม 8 กลุ่ม ออกดูงานตามโรงพยาบาลชุมชนที่มี ศิษย์เก่าคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นผู้ อำนวยการ พร้อมกับถ่ายทำวิดีโอเกี่ยวกับชีวิตการทำงาน การบริหารของศิษย์เก่าเพื่อให้รุ่นน้องที่ไม่มีโอกาสไปดูงานได้เห็นตัวอย่างการทำงานของรุ่นพี่ นอกจากนั้นอาจแวะเยี่ยมศิษย์เก่าซึ่งทำงานอยู่ใกล้ เส้นทางที่ผ่านไปเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่ศิษย์เก่าด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาได้เห็นสภาพการทำงานตามความเป็นจริงทั้งด้านการวางแผนงาน, การบริหารงาน, การสาธารณสุขมูลฐาน, เวชศาสตร์สังคม และด้านอื่นๆ ในโรงพยาบาลชุมชน
2. เพื่อให้นักศึกษาได้เห็นแบบอย่างที่ดีอันจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้นในอนาคตต่อไป
3. เพื่อเป็นสื่อในการศึกษาสำหรับนักศึกษากลุ่มที่ไม่มีโอกาสไปดูงาน ณ สถานที่นั้น
4. เพื่อใช้เป็นหลักฐานสำหรับเสนอผลงานแพทย์ดีเด่นเพื่อเผยแพร่ชื่อเสียงแก่สถาบัน

วิธีการ

ทางภาควิชาได้พานักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 4 กองเวชศาสตร์ชุมชน แต่ละกลุ่มๆ ละประมาณ 12-15 คน ออกไปศึกษาดูงานตามโรงพยาบาลชุมชนที่ได้สำรวจ และมีรายชื่อไว้กลุ่มละแห่ง จำนวน 8 โรงพยาบาลเป็นเวลา 4-5 วัน พร้อมกับส่งสคริปการถ่ายทำวิดีโอไปให้ผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชนแต่ละแห่งทราบเพื่อเตรียมการล่วงหน้า

การประเมินผล

1. ด้านนักศึกษา

โครงการพานักศึกษาดูงานในโรงพยาบาลชุมชนที่เป็นศิษย์เก่าแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่มีผลงานดีเด่นได้ดำเนินงานมาตั้งแต่เดือนพฤษภาคม

2533 จนถึงเดือนธันวาคม 2533 รวมการพานักศึกษา ดูงานทั้งสิ้น 8 ครั้ง จำนวนนักศึกษาทั้งหมด 97 คน แบ่งไปศึกษาดูงานครั้งละ 11-12 คน โดยได้ไปศึกษา ดูงานในโรงพยาบาลชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 7 แห่ง และภาคเหนืออีก 1 แห่ง

เมื่อสิ้นสุดการศึกษาดูงานแล้วได้ออกแบบ ประเมินผลการศึกษาดูงานซึ่งเป็นแบบสอบถาม โดยส่ง ผ่านตัวแทนนักศึกษาทั้ง 8 กลุ่ม ได้รับแบบสอบถาม กลับคืนมาทั้งสิ้น 75 ชุด แต่มีอยู่ 2 ชุดที่ให้ข้อมูล ไม่ครบและไม่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้จึงไม่นำมารวม วิเคราะห์ เพราะฉะนั้นจึงได้ข้อมูลจริงๆ ทั้งสิ้น 73 ชุด คิดเป็น 75.25%

แบบสอบถามจะถามข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ ภูมิสำเนาและวิธีการเข้ามาศึกษาในคณะแพทยศาสตร์ ทั้งโดยวิธีรับตรงและสอบจากส่วนกลาง ถามถึงการศึกษาดูงานในโรงพยาบาลชุมชน ในด้านความรู้และประสบการณ์ ที่ได้รับ ความเหมาะสมของกิจกรรมที่โรงพยาบาล ชุมชนจัดให้ ตลอดจนระยะเวลาในการออกไปศึกษา ดูงาน และความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมเช่นนี้ว่าสมควร จะให้มีอีกหรือไม่ ซึ่งสรุปผลการประเมินได้ดังต่อไปนี้

1) ข้อมูลพื้นฐาน

แบบสอบถามที่ได้รับทั้งสิ้น 73 ชุด แบ่งเป็น เพศชาย 52 คน เพศหญิง 21 คน มีภูมิสำเนาอยู่ใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 51 คน, ภาคกลาง 17 คน, ภาคเหนือ 3 คน และภาคใต้ 1 คน และไม่ระบุ 1 คน โดยแบ่งเป็นนักศึกษาที่เข้ามาศึกษาโดยวิธีรับตรง 38 คน สอบจากส่วนกลาง 26 คน ไม่ระบุ 9 คน

2) ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ

ในการศึกษาดูงานในโรงพยาบาลชุมชนนั้นทาง โรงพยาบาลได้มอบหมายให้แพทย์หรือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลให้ความรู้และประสบการณ์แก่นักศึกษา ทั้งโดยวิธีบรรยาย พาศึกษาดูงานในโรงพยาบาลและใน เขตพื้นที่ที่โรงพยาบาลรับผิดชอบ ซึ่งผลการให้ความรู้ ดังกล่าวได้ประเมินตามตารางดังต่อไปนี้

ความรู้และประสบการณ์	ระดับความรู้และประสบการณ์		(จำนวนผู้ตอบ) น้อย (1)	คิดเป็น ค่าเฉลี่ย
	มาก (3)	ปานกลาง (2)		
1. โครงสร้างการบริหารงาน ในโรงพยาบาล	22	42	3	2.28
2. บทบาทและหน้าที่แพทย์ใน โรงพยาบาลชุมชน	47	16	2	2.69
3. บทบาทและหน้าที่ของบุคลากร ด้านอื่น ๆ ในโรงพยาบาลชุมชน	17	47	11	2.08
4. กิจกรรมที่โรงพยาบาลจัดให้	21	36	8	2.2
5. แนวทางสำหรับนักศึกษาในการ ปฏิบัติงานให้ดีขึ้น	26	35	4	2.34

ผลการประเมินความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานที่โรงพยาบาลชุมชนพบว่า นักศึกษามีความเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้รับจากระดับปานกลางจนถึงมากทุกหัวข้อ และพบว่านักศึกษาได้รับความรู้และประสบการณ์ด้านบทบาทและหน้าที่ของแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชนมากที่สุดที่ระดับค่าเฉลี่ย 2.69 และรองลงมาคือแนวทางสำหรับนักศึกษาในการปฏิบัติงานและพัฒนางานในโรงพยาบาลให้ดีขึ้นที่ระดับค่าเฉลี่ย 2.34

3) ความคิดเห็นด้านอื่น ๆ

3.1 ความเหมาะสมของกิจกรรมที่โรงพยาบาลจัดให้พบว่านักศึกษามีความเห็น

ดีมาก 52 คน

ดี 23 คน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.69

ไม่ดี ไม่มี

3.2 ช่วงระยะเวลาที่จัดนักศึกษามีความเห็นเหมาะสม 26 คน และไม่เหมาะสม 29 คน เหตุผลของผู้ที่คิดว่าไม่เหมาะสมเนื่องจากระยะเวลาสั้นไปและเวลาที่คิดว่าเหมาะสมที่สุดคืออยู่ในช่วงระหว่าง 5-7 วัน

3.3 ช่วงที่เหมาะสมที่สุดในการไปศึกษาดูงานพบว่า นักศึกษามีความเห็นว่าจะออกไปศึกษาดูงานที่โรงพยาบาลชุมชนก่อนออกฝึกงานที่โรงพยาบาลทั่วไป จำนวน 25 คน คิดว่าศึกษาดูงานหลังจากการฝึกงานที่โรงพยาบาลทั่วไป 37 คน และคิดว่าช่วงใดก็ได้ 3 คน

3.4 ความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการพานักศึกษาไปศึกษาดูงานในโรงพยาบาลชุมชนนั้นพบว่า 73 คน หรือคิดเป็น 100% มีความเห็นว่าควรจัดกิจกรรมเช่นนี้อีก สำหรับเหตุผลที่นักศึกษาคิดว่าควรจัดต่อไปนั้นพอประมวลได้ดังนี้

(1) ทำให้นักศึกษาได้เข้าใจระบบการทำงาน บทบาทและได้เรียนรู้ประสบการณ์ของแพทย์รุ่นพี่ที่ได้จบทำงานก่อนรวมทั้งปัญหา อุปสรรค และการแก้ไข เพื่อเป็นแนวทางสำหรับนักศึกษาต่อไป

(2) ได้สัมผัสกับโรงพยาบาลชุมชนทำให้รู้สภาพความเป็นอยู่ของโรงพยาบาลชุมชนก่อนที่จะตัดสินใจไปอยู่ส่วนราชการใด มีโอกาสเปิดแนวความคิดให้กว้างขึ้นแม้ว่าจะไม่สามารถเข้าใจอะไรได้ทั้งหมดในระยะเวลาอันสั้น แต่ก็ก็เป็นแนวทางที่จะให้ทำการศึกษาค้นคว้าหรือเดินทางไปดูงาน ฝึกงานเองตามที่ตนเองต้องการ

(3) เป็นการได้เห็นสภาพการทำงานจริงในโรงพยาบาลชุมชนที่เป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งไม่สามารถนำมาบรรยายในชั้นเรียนได้หมด ได้ประสบการณ์ที่แตกต่างจากมหาวิทยาลัย ให้ความรู้ที่ลึกซึ้งประทับใจ น่าสนใจกว่าเรียนเลกเชอร์

(4) ได้รับประสบการณ์ในการบริหารโรงพยาบาลซึ่งส่วนใหญ่ผู้ศึกษาจะได้รับหลังจากจบการศึกษาไปแล้ว

(5) ได้รู้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่จริงของแพทย์และบุคลากรอื่นในโรงพยาบาลชุมชนว่าเป็นอย่างไร และเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีต่อโรงพยาบาลชุมชนมากขึ้น

(6) ได้เห็นสภาพที่แท้จริงว่าถ้าต่อไปจับฉลากได้ไปอยู่โรงพยาบาลชุมชนจะต้องเผชิญกับอะไรบ้าง จะเตรียมตัวอย่างไรก่อนไป วางแผนชีวิตได้ถูกต้อง เป็นโอกาสอันดีที่จะทำให้ผู้ศึกษาผู้ที่จะต้องไปเป็นผู้นำชุมชนในอนาคตตระหนักแนวทางการดำเนินชีวิต และการประสานงานกับบุคลากรต่าง ๆ ในชุมชน เป็นประสบการณ์แก่นักศึกษาก่อนเข้ามากช่วยให้มองเห็นภาพจริงของโรงพยาบาลชุมชนดีขึ้นกว่าการเรียนในห้องเรียนมีความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชนมากขึ้น รวมทั้งได้ประสบการณ์และมีทัศนคติที่ดีขึ้นต่อการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนเมื่อจบการศึกษาแล้วสามารถปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนได้

(7) เห็นว่ามีประโยชน์ได้รู้ถึงสภาพและการทำงานที่เป็นจริงมากกว่าเรียนทฤษฎีเท่านั้นทำให้ไม่เห็นของจริงเข้าใจยากไม่ถ่องแท้ สามารถเพิ่มประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านความรู้ การทำงาน ได้รู้ถึงการทำงานในด้านต่าง ๆ ในโรงพยาบาล ได้รู้ถึงข้อดีข้อเสียของการทำงาน จะหาโอกาสที่ไหนไม่ได้ก็แล้วในเวลาเรียนแต่ถ้าไปเจอในขณะที่ทำงานก็ต้องปรับตัวอีกนานเพราะไม่รู้เรื่องเลย

(8) ได้สัมผัสชีวิตแพทย์ในชนบทได้ชัดเจนลึกซึ้ง และไม่ลำบากมากอย่างที่คิด เป็นการเยี่ยมเยียนรุ่นพี่และให้กำลังใจในการทำงานต่อไป เป็นการเปิดโลกทัศน์ของนักศึกษาให้กว้างขึ้น

(9) ได้เรียนรู้งานในโรงพยาบาลชุมชนเพื่อเปรียบเทียบกับระดับจังหวัดได้ทราบปัญหาการดำเนิน

งานในระดับโรงพยาบาลชุมชนว่ามีปัญหาอะไรบ้างได้เห็นภาพรวมทั้งนักศึกษาส่วนใหญ่ที่จบจะต้องไปทำงานไม่ใช่ภาพโรงพยาบาลศูนย์ที่เห็นกันอยู่ทุกวันเท่านั้น

(10) มีคนดูแลเอาใจใส่ไม่เหมือนกับโรงพยาบาลจังหวัด

4) ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของนักศึกษาพอประมวลได้ดังนี้

(1) ความคิดที่ออกไปดูงานโรงพยาบาลชุมชนดีมาก แต่อาจารย์ควรบอกวัตถุประสงค์แก่นักศึกษาก่อนไปเพื่อจะได้เตรียมตัว และควรจัดโปรแกรมเพื่อให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มเป็นไปในทางเดียวกัน

(2) ควรมีการให้นักศึกษาดูงานในลักษณะการทำงานที่แท้จริงของแพทย์และเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลและอาจพาดูการจัดระเบียบโครงสร้างของโรงพยาบาลรวมทั้งระบบการจัดการเกี่ยวกับอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น เครื่องต้มน้ำ, เครื่องอบอุปกรณ์, เครื่องสูบน้ำ, ระบบกำจัดน้ำเสีย เป็นต้น

(3) ควรจัดให้มีกิจกรรมพาไปดูงานมากขึ้น ควรจัดให้มีการดูงานในโรงพยาบาลชุมชนทั้งปี 4 และปี 5 เพราะการมองความเข้าใจในงานของโรงพยาบาลจะแตกต่างกัน และโรงพยาบาลที่เลือกไปควรให้มีทั้งโรงพยาบาลที่ประสบความสำเร็จและที่มีปัญหา เพื่อให้ตระหนักถึงปัญหาจริงของแต่ละชุมชนให้เห็นมุมมองทั้งสองด้าน

(4) ควรมีการประเมินผลโดยอาจจะให้มีการทำรายงานสรุปเพื่อให้นักศึกษามีความสนใจและเก็บรายละเอียดให้มากขึ้นและเข้าใจงานดียิ่งขึ้น

(5) น่าจะพาไปดูงานโรงพยาบาลที่ยังไม่ได้พัฒนาดูบ้าง จะได้ดูสภาพที่ไม่ดีบ้างว่าอยู่ไหนหรือไม่

(6) ควรจัดให้ดูงานในภาคอื่น ๆ เสริมด้วย เพราะเมื่อจบเป็นแพทย์ออกไปอาจจะไม่ได้ทำงานในภาคนั้นแม้ว่าจะเป็นส่วนน้อยก็ตาม

(7) ควรแจ้งหรือติดต่อโรงพยาบาลล่วงหน้าเพื่อจะได้มีโอกาสเห็นสิ่งต่าง ๆ หรืองานที่เขาได้ทำไว้มากขึ้น

และควรจัดกำหนดการให้ครอบคลุมวันหยุดด้วย ทำให้ทราบกิจกรรมวันหยุดเขาทำอะไร

(8) ควรจัดให้มีทัศนศึกษารวมเข้าไปด้วย เพราะเป็นโอกาสที่จะได้พักผ่อนสนุกสนานกับเพื่อน ๆ หลังจากที่ได้คร่ำเคร่งกับตำราเรียนบนวอร์ดมาแล้ว

(9) ควรขยายเวลาในการดูงานให้นานขึ้น เพราะได้ประสบการณ์จริงและแปลก ๆ ที่เราไม่เคยคิดถึง แต่เป็นจริงและทำได้ ควรจัดในปีที่ 5 ด้วยเพื่อเปรียบเทียบกับปี 4

(10) ควรทำต่อไปเรื่อย ๆ เพราะประโยชน์ที่ได้รับมากกว่าที่เราประเมินและเห็นได้ ทำให้ได้รับประสบการณ์ในหลาย ๆ รูปแบบ

(11) อยากให้อาจารย์คอยชี้แนะถึงสิ่งที่ปัญหาของโรงพยาบาลชุมชนที่ต้องพบเห็นเป็นประจำสำหรับคนที่จะต้องออกไปทำงานในโรงพยาบาลชุมชน

สรุป

ผลจากการประเมินการศึกษาดูงานในโรงพยาบาลชุมชนของนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2533 ที่ผ่านมารบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยนักศึกษาได้เห็นสภาพการทำงานตามความเป็นจริง ได้เห็นรูปแบบการบริหารจัดการ และการปฏิบัติงาน ตลอดจนนักศึกษาได้ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของแพทย์และบุคลากรด้านอื่น ๆ ในโรงพยาบาล เพื่อจะเป็นแบบอย่างที่ดีในการที่จะพัฒนางานให้ดีขึ้นเมื่อนักศึกษาสำเร็จการศึกษาออกไป

2. ด้านผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชน

ภายหลังเสร็จสิ้นการพานักศึกษาดูงานทุกกลุ่มทางภาควิชาฯ ได้ส่งแบบสอบถามไปยังผู้อำนวยการโรงพยาบาลที่พานักศึกษาไปดูงาน 5 แห่ง คือ ที่ห้วยผึ้ง, ภูเวียง, อำนาจเจริญ, วาริชภูมิ และ รพ.ลี จ.ลำพูน และได้สัมภาษณ์พูดคุยกับผู้อำนวยการโรงพยาบาลอีก 3 แห่งคือ อากาศอำนวย, ด้านซ้าย และ รพ.กุดชุมเกี่ยวกับความคิดเห็นในการพานักศึกษาไปดูงานโรงพยาบาลชุมชน ความกระตือรือร้นหรือตื่นตัวในการปฏิบัติงาน

ของเจ้าหน้าที่ ปัญหาในการบริหารจัดการ เวลาในการเตรียมตัว ปัญหาเรื่องที่พักและอาหาร การพานักศึกษาไปดูงานรุ่นต่อไปและช่วงเวลาดูงานที่เหมาะสม ได้รับคำตอบสรุปได้ดังนี้

1. การพานักศึกษาไปดูงานที่โรงพยาบาลชุมชนนั้นเป็นเรื่องที่ดีและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้นักศึกษาได้เห็นสภาพความเป็นจริงของปัญหาสาธารณสุขและปัญหาของสังคม เพื่อให้นักศึกษาแพทย์สามารถปรับตัวได้เมื่อจบการศึกษาแล้ว ถึงแม้ว่าจะเป็นการเรียนรู้ในระยะสั้น ๆ แต่คาดว่าแพทย์ที่อยู่โรงพยาบาลชุมชนน่าจะให้ประสบการณ์ได้ดีพอสมควร และสามารถทำงานในโรงพยาบาลชุมชนได้ตลอด 3 ปีระหว่างที่เงินทุนโดยไม่ถอยหนีก็น่าจะประสบผลสำเร็จ การที่จะทำงานได้นานกว่านี้ก็ดีไม่ว่าอะไร

2. การที่นักศึกษาแพทย์ไปดูงานโรงพยาบาลต่าง ๆ มีส่วนช่วยกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ตื่นตัวอย่างมาก เพราะเมื่อมีแขกไปดูงานเจ้าหน้าที่จะรู้สึกกระตือรือร้นต้องเตรียมทุกสิ่งทุกอย่างให้ดี โดยเฉพาะถ้าจะมีนักศึกษาไปฝึกงานด้วยก็จะช่วยกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ต้องอ่านหนังสือหาความรู้เพิ่มเติม เมื่อนักศึกษาถามจะได้ตอบคำถามของนักศึกษาได้

3. การบริหารจัดการเรื่องการเดินทางไม่มีปัญหา เพราะสามารถจัดเข้าระบบปกติได้เลย

4. เวลาในการเตรียมตัวเพียงพอ

5. เรื่องอาหารทุกแห่งไม่มีปัญหา แต่เรื่องที่พักถ้านักศึกษาพอใจในการที่จะต้องนอนกันหลาย ๆ คนในห้องเดียวกันคงไม่มีปัญหา

6. ผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชนที่พานักศึกษาไปดูงานทุกแห่งยินดีรับนักศึกษาดูงานเสมอ

7. ระยะเวลาดูงานที่เหมาะสมคือระหว่าง 3-5 วัน ที่โรงพยาบาลภูเวียง เสนอ 3 วันดังนี้

วันที่ 1 ดูงานโรงพยาบาลชุมชน

วันที่ 2 ดูงานระดับตำบลและหมู่บ้าน

วันที่ 3 สรุปการศึกษาดูงานและซักถามปัญหา

ทั่วไป

ในการสรุปการศึกษาดูงานควรจะมีอาจารย์จากภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชนไปร่วมฟังด้วย

สำหรับผู้อำนวยการโรงพยาบาลอำนาจเจริญและ
ผู้อำนวยการโรงพยาบาลอากาศอำนวยเสนอว่า 4 วัน
เหมาะสมดีแล้ว ส่วนผู้อำนวยการโรงพยาบาลห้วยผึ้ง
เสนอว่าน่าจะเป็นดูงาน 5 วัน จันทร์-ศุกร์ เพราะ
กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงพยาบาลจะกระจายลงทุกวันใน
ตลอดสัปดาห์ นักศึกษาจะได้ดูได้ทุกกิจกรรม

3. ด้านอาจารย์ที่พานักศึกษาดูงาน

จากการประชุมเพื่อสรุปผลการพานักศึกษาแพทย์
ชั้นปีที่ 4 ศึกษาดูงานโรงพยาบาลชุมชน 8 แห่ง ที่ได้
คัดเลือกไว้ อาจารย์ 5 ท่านที่ได้มีส่วนร่วมในการพา
นักศึกษาออกไปดูงานได้ร่วมประชุมและสรุปผลออก
มาได้ดังนี้

1) ถ้าพิจารณาจากวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.1) นักศึกษาได้เห็นการบริหารงานเป็นส่วนใหญ่
รวมทั้งงานสาธารณสุขมูลฐานและเวชศาสตร์สังคม
ส่วนแนวความคิดเรื่องการวางแผนงานไม่ค่อยได้รับ
จึงมีข้อเสนอแนะว่าการพานักศึกษาดูงานโอกาสต่อไป
เรื่องการวางแผนควรชี้แจงกรอบแนวความคิดให้นักศึกษา
เห็นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.2) การได้เห็นแบบอย่างที่ดีจากรุ่นพี่นั้น
นักศึกษาได้เห็นชัดเจน

1.3) ด้านใช้เป็นสื่อในการศึกษาสำหรับนักศึกษา
ที่ไม่มีโอกาสไปหรือนักศึกษารุ่นน้องได้มีการบันทึก
วีดีโอและตัดต่อภาพให้เป็นเรื่องราวเพื่อให้รุ่นน้องได้
ศึกษา นอกจากนั้นยังมีโอกาสส่งไปเป็นหลักฐานเสนอ
ผลงานแพทย์ดีเด่นของ นพ.ชาติเรญูชิวกุล ด้วย

2) ด้านการบริหารจัดการ อยากรู้ให้อาจารย์อีก
หลาย ๆ ท่านมีส่วนร่วมมาช่วยกันโดยให้มองว่าเป็น
การจัดการเรียนการสอนของภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน

3) ด้านงบประมาณ จากการพานักศึกษาดูงาน
ตลอดปี ซึ่งแบ่งนักศึกษาออกเป็น 8 กลุ่ม ๆ ละ
12-14 คน โดยมีอาจารย์ร่วมเดินทางไปด้วยแต่ละครั้ง
3-4 คน คนถ่ายทำวีดีโอ 2 คน และคนขับรถ 2 คน
โดยใช้รถตู้ 2 คัน รวมค่าใช้จ่ายซึ่งเป็นค่าเบี่ยเลี้ยง,
ที่พัก และค่าน้ำมันรถทั้งสิ้น 38,529 บาท (สามหมื่น
แปดพันห้าร้อยยี่สิบเก้าบาทถ้วน) เฉลี่ยค่าใช้จ่ายแต่
ละครั้ง 4,816 บาท

4) ข้อเสนอแนะ

การเดินทางในรอบปีนี้เนื่องจากการถ่ายทำ
วีดีโอ ทำให้ต้องขออนุญาตใช้รถตู้ถึง 2 คัน ซึ่งบางครั้ง
ได้รถที่สภาพไม่ดี หรือรถบางคันกินน้ำมันมากทำให้
การใช้จ่ายสิ้นเปลือง เพื่อเป็นการประหยัดการจัดรุ่น
ต่อไปจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

4.1) จำกัดอาจารย์ที่จะพานักศึกษาออกไปดู
งานแต่ละครั้งเหลือประมาณ 1-2 คน โดยผลัดเปลี่ยน
กันออกไป

4.2) งดการถ่ายทำวีดีโอ

4.3) การใช้รถจะใช้รถตู้เพียงคันเดียว แต่ขอ
กันที่มีสภาพดีและไม่กินน้ำมันมาก

สรุป

โครงการพานักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 4 ศึกษาดูงาน
โรงพยาบาลชุมชนศิษย์เก่าแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ขอนแก่นที่มีผลงานดีเด่นบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้ง
ไว้เกือบทุกประการ นักศึกษาได้เห็นสภาพการทำงาน
ตามความเป็นจริง โดยเฉพาะด้านการบริหารงาน งาน
สาธารณสุขมูลฐาน และเวชศาสตร์สังคม ส่วนเรื่อง
กรอบแนวความคิดในการวางแผนงานไม่ค่อยได้รับ
นักศึกษาได้เห็นแบบอย่างอันดีงามจากรุ่นพี่สามารถ
เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและพัฒนางานในอนาคต
ได้ มีการถ่ายทำและตัดต่อวีดีโอเป็นเรื่องราวได้นำมา
ใช้เป็นสื่อการสอนสำหรับรุ่นน้อง และให้นักศึกษากลุ่ม
ที่ไม่มีโอกาสไปได้ศึกษา นอกจากนั้นยังมีโอกาสได้ส่ง
ไปเป็นหลักฐานเพื่อเสนอผลงานแพทย์ดีเด่นให้แก่
ศิษย์เก่าเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน
ด้วย

ส่วนข้อเสนอแนะของนักศึกษาเรื่องการแจ้ง
วัตถุประสงค์ในการดูงานให้ทราบล่วงหน้า การวางแผน
โปรแกรมให้ชัดเจน การประเมินผลหลังการดูงาน และ
การเขียนรายงานการดูงาน ควรต้องดำเนินการต่อไป

ด้านผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชนทุกแห่งยินดี
ต้อนรับ แต่ขอให้แจ้งล่วงหน้า การประเมินผลการศึกษา

ดูงานที่โรงพยาบาลชุมชนควรมีอาจารย์จากภาควิชา
เวชศาสตร์ชุมชนไปร่วมฟังด้วย

ด้านการบริหารจัดการภายในภาควิชาฯ อาจารย์
อีกหลายๆ ท่านควรมีส่วนร่วมและถือว่าเป็นงานของ
ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน ส่วนด้านงบประมาณควร
ประหยัดโดยจำกัดอาจารย์ที่พำนักศึกษากลับไปดูงาน
แต่ครั้งไม่ควรเกิน 2 คน โดยผลัดเปลี่ยนกันออกไป
งดการถ่ายทำวิดีโอ และการใช้รถควรรใช้รถตู้เพียงคัน
เดียว รถควรมีสภาพดีไม่กินน้ำมันมาก

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณคณบดีคณะแพทยศาสตร์ และ
รองคณบดีฝ่ายวิชาการที่เล็งเห็นส่วนดีและให้การ
สนับสนุนโครงการนี้จนกระทั่งสำเร็จลุล่วงด้วยดี
ขอขอบคุณผู้อำนวยการ รพ.อากาศอำนวย, รพ.ด่านซ้าย,
รพ.กุศชุม, รพ.ห้วยผึ้ง, รพ.อำนาจเจริญ, รพ.ภูเวียง,
รพ.วาริชภูมิ, รพ.ถ้ำ จ.ลำพูน และเจ้าหน้าที่ทุกท่านของ
โรงพยาบาลชุมชนที่กล่าวถึง ตลอดจนประชาชนใน
หมู่บ้านที่ให้การต้อนรับด้วยความอบอุ่นประทับใจ
ขอขอบคุณหัวหน้าหน่วยยานพาหนะและพนักงาน

ขับรถทุกท่านที่บริการพาไปและกลับด้วยความปลอดภัย
และขอขอบคุณคุณบุญช่วย แก้วโนนงิ้ว, คุณพัลลภ
ชัยนิคม ที่ช่วยอำนวยความสะดวกเดินทางหนังสือ ตลอดจน
জনকুমার ঝাড়াই মন্দির และคุณอัมพร นามสี ที่ช่วย
พิมพ์หนังสือติดต่อและพิมพ์จนกระทั่งรายงานนี้สำเร็จ
เป็นรูปเล่มออกมาได้

เอกสารอ้างอิง

1. ชมรมแพทย์ชนบท. แด่หมอใหม่. กรุงเทพฯ : เรือนแก้ว
การพิมพ์ 2533.
2. ทำเนียบแพทย์ขอนแก่น คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น 2533.
3. “เพื่อพัฒนาการฝึกอบรมศีกษาแพทยศาสตร์ให้เกิด
ประโยชน์สูงสุด” ต่อการสาธารณสุขของประเทศ : ปัญหา
และแนวทางแก้ไข เอกสารสรุปผลการประชุม การประชุม
แพทยศาสตร์ศึกษาของชาติ ครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ กันยายน
2529.
4. ส. ศิวรักษ์ ครูและแพทย์ที่พึงปรารถนาในสังคมสยาม
พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ยุววิทยา กุมภาพันธ์
2532.
5. ส. ศิวรักษ์ ทัศนะทางการศึกษาเพื่อความเป็นไทย
พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : บริษัทสองสยาม จำกัด,
กุมภาพันธ์ 2533.